

1. Dieta w chorobie wrzodowej żołądka i dwunastnicy

Ryciny:

Ryc.1 <https://pl.dreamstime.com/fotografia-royalty-free-wrz%c3%B3d-image38454197>

Ryc.2 <https://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Magsar/>

Literatura:

1. Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I
2. Konturek S.: Podstawy fizjologii człowieka. Układ trawienny i wydzielanie wewnętrzne. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010. Wyd.I
3. Ganong W.: Fizjologia. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2007. Wyd.I
4. Kierst W.: Nauka o żywieniu zdrowego i chorego człowieka. Wyd. PZWL, Warszawa 1989, Wyd.IV
5. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. PZWL, Warszawa 2014. Wyd.IV
6. Kopiński P.: Helicobacter pylori. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/zoladek/134806.helicobacter-pylori.1>
7. Bartnik W.: Eradykacja Helicobacter pylori. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/zoladek/80640.eradykacja-helicobacter-pylori>
8. Mokrowiecka A.: Wrzody żołądka i dwunastnicy. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/zoladek/63409.wrzody-zoladka-i-wrzody-dwunastnicy>

2. Dieta po resekcji żołądka

Ryciny:

Ryc.1 <https://krokdozdrowia.com/naturalne-leczyc-wrzody-zoladka/>

Ryc.2 <https://pl.pinterest.com/pin/68720108542/?lp=true>

Ryc.3 <http://studynursing.blogspot.com/2011/01/gastrojejunostomy.html>

Ryc.4 <http://iqaquiron.com/portal/cancer-gastrico/>

Literatura:

1. Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna
2. Hasik J., Gawędzki J.: Żywienie człowieka zdrowego i chorego. Wyd. Nauk. PZWL, Warszawa 2003. Wyd.I
3. Konturek S.: Podstawy fizjologii człowieka. Układ trawienny i wydzielanie wewnętrzne. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010. Wyd.I
4. Ganong W.: Fizjologia. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2007. Wyd.I
5. Kierst W.: Nauka o żywieniu zdrowego i chorego człowieka. Wyd. PZWL, Warszawa 1989. Wyd.IV
6. Irasiak M.: Gastrektomia – dieta. <http://dietetycy.org.pl/gastrektomia-dieta/>
7. Żołądek. <http://onkologia.org.pl/rak-zoladka/>
8. Marlicz K.: Rak żołądka. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/zoladek/50796.rak-zoladka>
9. Walońska D.: Dieta po resekcji żołądka. <https://dieta.mp.pl/lista/83536.dieta-po-resekcji-zoladka>
10. E-chirurgia. Wagotomia. <http://www.echirurgia.pl/zoladek/wagotomia.htm>
11. E-chirurgia. Żołądek i dwunastnica. <http://www.echirurgia.pl/zoladek/>
12. E-chirurgia. Leczenie raka żołądka. http://www.echirurgia.pl/zoladek/leczenie_raka_zoladka.htm
13. Metody rekonstrukcji – BI, BII, Roux-en-Y, interwencja w jejunale, proksymalna gastrektomia i odbudowa woreczka. <https://abdominalkey.com/methods-of-reconstruction-bi-bii-roux-en-y-jejunal-interposition-proximal-gastrectomy-and-pouch-reconstruction/>
14. Cichoń P.: Dieta po gastrektomii – ważne informacje dla pacjenta. <http://www.forumonkologiczne.pl/artukul/dieta-po-gastrektomii-wazne-informacje-dla-pacjenta/20579/3>
15. Sikorki T., Marcinowska-Suchowierska E.: Osteoporoza wtórna w chorobach przewodu pokarmowego z perspektywy minionych 5 lat. Postępy Nauk Medycznych 6/2008, s.366-380. <http://ksiaznica.home.pl/pnm/spnma.php?ktory=323>

3. Dieta w zespole krótkiego jelita

Ryciny:

Ryc.1 <https://www.studyblue.com/notes/n/anatomy-part-2/deck/17259680>

Ryc.2 <https://socratic.org/questions/how-is-the-small-intestines-adapted-for-digestion>

Literatura:

1. Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna
2. Damjanov I.: Patofizjologia. Wyd. Elsevier Urban&Partner, Wrocław 2010. Wyd.I polskie
3. Ganong W.: Fizjologia. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2007. Wyd.I
4. Sobotka L.: Podstawy żywienia klinicznego. Leczenie żywieniowe rozległym wycięciu jelita (zespół krótkiego jelita), str. 346 – 358. Wyd. Scientifica 2013, Wyd.IV.

5. Kierst W.: Nauka o żywieniu zdrowego i chorego człowieka. Wyd. PZWL, Warszawa 1989. Wyd.IV
6. Dieta w zespole krótkiego jelita. http://www.apetytnazycie.org/images/upload/pliki/dieta_w_zkj.pdf
7. Sikorki T., Marcinowska-Suchowierska E.: Osteoporoza wtórna w chorobach przewodu pokarmowego z perspektywy minionych 5 lat. Postępy Nauk Medycznych 6/2008, s.366-380.
<http://ksiaznica.home.pl/pnm/spnma.php?ktory=323>

4. Dieta po resekcji odcinków jelit, dla pacjentów ze stomią.

Ryciny:

- Ryc.1 <http://www.uofmhealth.org/health-library/zm2525>
 Ryc.2 <http://www.boloncol.com/boletin-22/paciente-ostomizado.html>
 Ryc.3 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blausen_0247_Colostomy.png
 Ryc.4 <https://ceufast.com/course/ostomatology-colostomy-ileostomy-urostomy>

Literatura:

1. Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna
2. Jarosz M.: Żywnienie chorych ze stomią. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2007. Wyd.I
3. Jarosz M., Dzieniszewski J.: Gazy jelitowe. Wyd. Lek PZWL, Warszawa 2008. Wyd.I
4. Biegunka tłuszczowa. https://pl.wikipedia.org/wiki/Biegunka_tluszczowa
5. Bazaliński D., Barańska B., Cipora E.: Stoma jelitowa nie musi być przyczyną niepełnosprawności. Borgis. Medycyna rodzinna 3/2006, s. 58-63

5. Dieta w uchyłkowatości jelita grubego.

Ryciny:

- Ryc.1 <http://ydvnet.net/contents/view/20773.dau-hieu-nhan-biet-viem-tui-thua-dai-trang.html>
 Ryc.2 <https://gastrologia.mp.pl/choroby/jelitogrube/80804,uchylki-jelita-grubego>
 Ryc.3 <http://www.singaporemedicalclinic.com/Diverticular-Disease>

Literatura:

1. Interna Harrisona. Tom 3, rozdz. 291: Choroba schyłkowa oraz najczęstsze choroby odbytu i odbytnicy. Susan L. Gearhard, str. 2123 – 2125. Wyd. Czelej. Lublin 2009. Wyd. 17
2. Diverticulitis – Zapalenie schyłków. <http://www.oczyszczanie-organizmu.com/diverticulitis/>
3. Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna

6. Dieta w nieswoistych zapalnych chorobach jelit.

Ryciny:

- Ryc.1 <http://patob2013-mpc.blogspot.com/2013/10/enfermedad-intestinal-inflamatoria.html>
 Ryc.2 <https://www.studyblue.com/notes/note/n/2-abigail-valdivia-digestive-system/deck/13912256>
 Ryc.3 <http://docplayer.org/23479243-Die-bedeutung-der-kir-rezeptoren-bei-morbus-crohn-und-colitis-ulcerosa.html>
 Ryc.4 <http://www.maagdarmlever.nl/darmen/chronische-darmonsteking/colitis-ulcerosa/>

Literatura:

1. Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna
2. Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I
3. Bartnik W.: Przewodnik dla lekarzy i pacjentów. Wrzodziejące zapalenie jelita grubego i choroba Leśniowskiego – Crohna. Warszawa 2011
4. Mossakowska M.: Poradnik dla młodzieży i rodziców dzieci chorych na wrzodziejące zapalenie jelita grubego chorobę Leśniowskiego – Crohna. Wyd. Towarzystwo J-Elita, Warszawa 2014, wyd.IV
5. Grochowska U.: Poradnik żywieniowy dla chorych na chorobę Leśniowskiego – Crohna i wrzodziejące zapalenie jelita grubego. Wyd. Towarzystwo J-Elita, Warszawa 2013. Wyd.I
6. Elizabeth D. Müller-Nothmann: Informator dla pacjentów. Żywnienie w nieswoistych zapaleniach jelita. Wyd. Falk Foundation e.V. Freiburg Germany 2007
7. Sikorki T., Marcinowska-Suchowierska E.: Osteoporoza wtórna w chorobach przewodu pokarmowego z perspektywy minionych 5 lat. Postępy Nauk Medycznych 6/2008, s.366-380.
<http://ksiaznica.home.pl/pnm/spnma.php?ktory=323>

7. Dieta w zespole jelita nadwrażliwego IBS

Ryciny:

- Ryc.1 https://www.jhmicall.org/GDL_Disease.aspx?CurrentUDV=31&GDL_Disease_ID=F5E21D6B-A88E-44F9-900F-7E295C50D38B&GDL_DC_ID=D03119D7-57A3-4890-A717-CF1E7426C8BA
 Ryc.2 <http://www.bonheurmd.com/irritable-bowel-syndrome-ibs/>

Literatura:

1. Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I

- Halley N.J.: Jelito cienkie, jelito grube, trzustka. Gastroenterologia i hepatologia w praktyce klinicznej). Zespół jelita nadwrażliwego. Rozdział 60, str. 437-446. Wyd. Elsevier Urban&Partner 2013
- Bartnik W.: Zespół jelita nadwrażliwego. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/jelitogrube/80662,zespol-jelita-drazliwego>
- Borys B., Sulkowska A., Guzek M.: Dlaczego pacjenci z zespołem jelita nadwrażliwego są „trudni”? Praktyczne aspekty rozważań psychologicznych. Forum Medycyny Rodzinnej 2011, tom 5, nr 3, 247-250.
- Zespół jelita nadwrażliwego psyche czy soma? <http://www.medonet.pl/zdrowie-dla-kazdego,zespol-jelita-nadwrażliwego-psyche-czy-soma,artykul,1643201.html>
- Zespół jelita drażliwego – IBS. <http://www.oczyszczanie-organizmu.com/zespol-jelita-drazliwego-ibs/>

8. Dieta w kamicy żółciowej i po resekcji pęcherzyka żółciowego

Ryciny:

Ryc.1 <http://www.neboleem.net/hronicheskij-holecistit.php>

Ryc.2 <http://humel.pl/2016/04/26/oczyszczanie-watrob-y-i-woreczka-zolciowego-instrukcja-krok-po-kroku/>

Literatura:

- Damjanov I.: Patofizjologia. Wyd. Elsevier Urban&Partner, Wrocław 2010. Wyd.I polskie. Rozdział 8, str. 273-324: Choroby wątroby i dróg żółciowych
- Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I
- Liehr Heinrich: Wątroba, drogi żółciowe, trzustka – skuteczna pomoc w dolegliwościach. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2004. Wyd.II
- Szczygieł Ł.: Kamica żółciowa. Gazeta Farmaceutyczna 3/2008
http://www.kwadryga.pl/upload/Dokumenty/Artykuly_naukowe/Gf_3_08_40-42.pdf
- Dziesiętowski J.: Znaczenie żywienia w etiopatogenezie i leczeniu kamicy żółciowej. Nowa Medycyna 10.1999 <http://www.czytelniamedyczna.pl/1417,znaczenie-zywienia-w-etiopatogenezie-i-leczeniu-kamicy-zolciowej.html>
- Małecka-Panas E., Daniel P.: Kamica przewodowa. Medycyna Praktyczna dla pacjentów, 2010.
<https://gastrologia.mp.pl/choroby/pecherzyk/50809,kamica-zolciowa>

9. Dieta w chorobach wątroby

Ryciny:

Ryc.1 <http://onkologia.org.pl/nowotwory-pecherzyka-zolciowego/>

Ryc.2 <https://sites.google.com/site/zdrowiewnaturze/proste-sposoby-na-choroby/choroby/lista-chorob/choroby-ukladu-pokarmowego/watroba>

Ryc.3 <https://vk.com/pages?oid=-48524421&p=Вред%20алкоголя%2C%20табака%20и%20наркотиков>

Ryc.4 <http://www.gepatit.ru/gepatoz/>

Ryc.5 <http://stopalcolife.ru/health/priznaki-cirroza-pecheni.html>

Ryc.6 <http://www.medicalj.ru/diseases/gastroenterology/953-ascit>

Ryc.7 <http://www.tiensmed.ru/news/ascitus2.html>

Literatura:

- Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I
- Liehr Heinrich: Wątroba, drogi żółciowe, trzustka – skuteczna pomoc w dolegliwościach. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2004. Wyd.II
- Damjanov I.: Patofizjologia. Wyd. Elsevier Urban&Partner, Wrocław 2010. Wyd.I polskie. Rozdział 8, str. 273-324: Choroby wątroby i dróg żółciowych
- Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna
- Wielkie gruczoły trawienne. Wątroba. <http://www.wydawnictwopzwl.pl/download/200280820.pdf>
- Okulus P.: Toksyczne uszkodzenie wątroby – przyczyny, objawy, leczenie. <http://wylecz.to/pl/choroby/uklad-pokarmowy/toksyczne-uszkodzenie-watrob-y-przyczyny-objawy-leczenie.html>
- Juszczak J., Pawłowska M.: Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW). Medycyna Praktyczna dla pacjentów. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/watroba/50949,ostre-wirusowe-zapalenie-watrob-y-wzw>
- Mach T., Cieśla A.: Alkoholowe choroby wątroby. Medycyna Praktyczna dla pacjentów.
- Plewka i wsp.: Rola komórek gwiazdźdźistych w procesie alkoholowego włóknienia wątroby. Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej (online), 2009; 63: 303-317. <http://www.phmd.pl/fullxhtml.php?CID=890342>
- Panasiuk A.: Encefalopatia wątrobowa. Forum Medycyny Rodzinnej 2014, vol.8, no2, 64-75.
- Wirkowska A., Pączek L.: Włóknienie i marskość wątroby, przyczyny indukujące. Część 1. Przegląd Lekarski 2011/68/4 http://www.wple.net/plek/numery_2011/numer-4-2011/222-227.pdf
- Szulc A.: Żywnienie w chorobach wątroby. Część 1. Podstawowe informacje i ogólne zalecenia dietetyczne w chorobach wątroby. <http://dietetycy.org.pl/zywnienie-chorobach-watrob-y-1/>
- Szulc A.: Żywnienie w chorobach wątroby. Część 2. Żywnienie w ostrym zapaleniu wątroby i przewlekłym WZW. <http://dietetycy.org.pl/zywnienie-w-ostym-zapaleniu-watrob-y-przewleklym-wzw/>

14. Szulc A.: Żywnienie w chorobach wątroby. Część 3. Dieta w stłuszczeniu i marskości wątroby. <http://dietetycy.org.pl/dieta-stluszczanie-marskosc-watroby/>
15. Adamek A., Mrotek D., Mozer-Liszewska I.: Kawa a wątroba. Praca zbiorowa. Hepatologia 2016: 102-108

10. Dieta w ostrym zapaleniu trzustki OZT

Ryciny:

Ryc.1 <http://onkologia.org.pl/nowotwory-pecherzyka-zolciowego/>

Ryc.2 <https://universityhealthnews.com/daily/digestive-health/pancreatitis-understand-the-causes-and-symptoms-to-find-relief/>

Ryc.3 <https://www.slideshare.net/kerab/ch11-859067>

Ryc.4 <http://slideplayer.es/slide/4419013/>

Literatura:

1. Damjanov I.: Patofizjologia. Wyd. Elsevier Urban&Partner, Wrocław 2010. Wyd.I polskie.
2. Liehr Heinrich: Wątroba, drogi żółciowe, trzustka – skuteczna pomoc w dolegliwościach. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2004. Wyd.II
3. Ganong W.: Fizjologia. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2007. Wyd.I
4. Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I
5. Hasik J., Gawędzki J.: Żywnienie człowieka zdrowego i chorego. Wyd. Nauk. PZWL, Warszawa 2003. Wyd.I
6. Ciborowska H., Rudnicka A. Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2014. Wyd.IV
7. Sobotka L.: Podstawy żywienia klinicznego. Leczenie żywieniowe w ostrym i przewlekłym zapaleniu trzustki, s. 334-343. Wyd. Scientifica 2013. Wyd.IV
8. Dąbrowski A.: Ostre zapalenie trzustki. Medycyna Praktyczna dla pacjentów. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/trzustka/51047,ostre-zapalenie-trzustki>
9. Dieta w chorobach trzustki. Medycyna Praktyczna dla pacjentów. https://dieta.mp.pl/diety/diety_w_chorobach/71913,dieta-w-chorobach-trzustki
10. Zapalenie trzustki (ostre, przewlekłe). Medycyna Praktyczna dla pacjentów. <http://www.emedica.pl/choroby/opis/114-zapalenie-trzustki-ostre-przewlekłe.html>

11. Dieta w przewlekłym zapaleniu trzustki PZT

Ryciny:

Ryc.1 <http://www.wisegeek.com/what-is-a-bile-duct.htm#didyouknowout>

Ryc.2 <https://www.cancer.org/cancer/pancreatic-cancer/about/what-is-pancreatic-cancer.html>

Literatura:

1. Damjanov I.: Patofizjologia. Wyd. Elsevier Urban&Partner, Wrocław 2010. Wyd.I polskie.
2. Liehr Heinrich: Wątroba, drogi żółciowe, trzustka – skuteczna pomoc w dolegliwościach. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2004. Wyd.II
3. Ganong W.: Fizjologia. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2007. Wyd.I
4. Jarosz M.: Praktyczny podręcznik dietetyki. Wyd. Instytut Żywności i Żywienia 2010. Wyd.I
5. Hasik J., Gawędzki J.: Żywnienie człowieka zdrowego i chorego. Wyd. Nauk. PZWL, Warszawa 2003. Wyd.I
6. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2014. Wyd.IV
7. Sobotka L.: Podstawy żywienia klinicznego. Leczenie żywieniowe w ostrym i przewlekłym zapaleniu trzustki, s. 334-343. Wyd. Scientifica 2013. Wyd.IV
8. Dąbrowski A.: Przewlekłe zapalenie trzustki. Medycyna Praktyczna dla pacjentów. <https://gastrologia.mp.pl/choroby/trzustka/51048,przewlekłe-zapalenie-trzustki>
9. Dieta w chorobach trzustki. Medycyna Praktyczna dla pacjentów. https://dieta.mp.pl/diety/diety_w_chorobach/71913,dieta-w-chorobach-trzustki
10. Zapalenie trzustki (ostre, przewlekłe). Medycyna Praktyczna dla pacjentów. <http://www.emedica.pl/choroby/opis/114-zapalenie-trzustki-ostre-przewlekłe.html>

12. Dieta w zakażeniu Clostridium difficile

Ryciny:

Ryc.1 <https://pl.dreamstime.com/clostridium-difficile-patogenne-flory-bakteria-powoduje-jelitowe-choroby-infographics-r%C3%B3wnie%C5%BC-zwr%C3%B3ci%C4%87-corel-ilustracji-wektora-image90787296>

Ryc.2 <http://www.mp.pl/artykuly/66829.gastroenterologia-65-letnia-kobieta-z-biegunka-po-leczeniu-antybiotykami>

Ryc.3 <http://biotechnologia.pl/biotechnologia/przeszczep-flory-jelitowej,16726>

Literatura:

1. Sabiston. Chirurgia. Wyd. Med. Urban&Partner, Wrocław 2013. Tom IV: Jama brzuszna
2. Damjanov I.: Patofizjologia. Wyd. Elsevier Urban&Partner, Wrocław 2010. Wyd.I polskie
3. Chutkan Robynne: Dobre bakterie. Wyd. JK, Łódź 2016
4. Kaźmierska A.: Probiotyki – recepta na zdrowie. Kosmos. Tom 63/2014, nr 3, str.455-472
<http://kosmos.icm.edu.pl/PDF/2014/455.pdf>
5. Kozłowska L.: Rola błonnika pokarmowego w utrzymaniu prawidłowej pracy jelit.
<http://www.zywnoscldzrowia.pl/13/pdf/10.pdf>
6. Borody T.J., Connely N., Mitchell S.W.: Przeszczepianie mikroflory jelitowej (FMT) w chorobach przewodu pokarmowego. Co powinni wiedzieć lekarze praktycy. Gastrologia. Medycyna Praktyczna dla lekarzy.
<http://www.mp.pl/gastrologia/wytyczne/134093.przeszczepianie-mikrobioty-jelitowej-fmt-w-chorobach-przewodu-pokarmowego-co-powinni-wiedziec-lekarze-praktycy>
7. Bielec D., Stempkowska J., Markiewicz-Zięba M.: Postępy w leczeniu zakażenia Clostridium Difficile. Postępy Nauk Medycznych. Tom XXVII, nr 11/2014
http://www.pnmedycznych.pl/wp-content/uploads/2015/01/pnm_2014_770-775.pdf
8. Hryniewicz W., Martirosian G., Ozorkowski T.: Zakażenie Clostridium Difficile. Diagnostyka, terapia, profilaktyka. Narodowy Program Ochrony Antybiotyków. Warszawa 2011
http://www.antybiotyki.edu.pl/pdf/Clostridium-difficile-v6_10.pdf
9. Mojka K.: Probiotyki, prebiotyki i synbiotyki – charakterystyka i funkcje. Probl Hig Epidemiol 2014, 95 (3): 541-549 <http://www.phie.pl/pdf/phe-2014/phe-2014-3-541.pdf>
10. Górská S., Jastrząb A., Gamian A.: Bakterie probiotyczne w przewodzie pokarmowym człowieka jako czynnik stymulujący układ odpornościowy. Postępy Hig Med. Dosw. (online), 2009; 63, str. 653-667
<http://www.phmd.pl/api/files/view/25958.pdf>
11. Libudzisz Z.: Pożyteczne bakterie w przewodzie pokarmowym człowieka.
<http://www.zywnoscldzrowia.pl/17/pdf/05.pdf>
12. Jarosz A.: Dieta bez glutenu - zdrowa czy nie? http://www.poradnikzdrowie.pl/diety/lecnicze/dieta-bez-glutenu-zdrowa-czy-szkodliwa_43134.html
13. Krakowiak O., Nowak R.: Mikroflora przewodu pokarmowego człowieka – znaczenie, rozwój, modyfikacje. Postępy Fitoterapii 3/2015 http://www.postepyfitoterapii.pl/wp-content/uploads/2016/01/pf_2015_193-200.pdf

13. Dieta w cukrzycy typu 1 i LADA

Ryciny:

1. Ryc. 1: <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.13.1>.
2. Ryc. 2: <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.13.1>.
3. Ryc. 3: https://www.sfd.pl/Indeks_glikemiczny_%2B_tabela-t197659.html 18.05.2020
4. Ryc. 4: https://www.sfd.pl/Indeks_glikemiczny_%2B_tabela-t197659.html 18.05.2020
5. Ryc. 5: Opracowanie własne na podstawie: <https://cukrzycapolska.pl/dieta-cukrzycowa/talerz-diabetyka/>

Tabele:

1. Tabela 1: Tabela przelicznikowa: Opracowanie własne na podstawie: <https://archiwum.allegro.pl/oferta/dzienniczek-samokontroli-dla-cukrzyka-diabetyka-i8232133921.html>
2. Tabela 2: Opracowanie własne na podstawie: Zalecenia Kliniczne PTD 2020, 2024
3. Tabela 3: Opracowanie własne na podstawie: Zalecenia Kliniczne PTD 2020, 2024
4. Tabela 4: Opracowanie własne na podstawie: Medycyna Praktyczna: Kutra B.: *Insulina*. <https://www.mp.pl/cukrzyca/leczenie/66543.insulina> 15.02.2017
5. Tabela 5: Opracowanie własne
6. Tabela 6: Opracowanie własne
7. Tabela 7: Przykładowy jadłospis. Opracowanie własne
8. Tabela 8: Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2014. Wyd.IV
9. Tabela 9: <https://www.odzywianie.info.pl/przydatne-informacje/indeks-i-ladunek-glikemiczny>

Literatura:

1. Barczyński P.: LADA i inne typy cukrzycy. Diabetyk. Marzec 2016, nr 3 (242)
2. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. II Warszawa 2007.
3. Diabetologia Kliniczna. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego 2020, 2024
4. Hanas R.: Cukrzyca typu 1 u dzieci, młodzieży i dorosłych. Wyd. Dia-Pol Sp. z o.o. Bydgoszcz 2010. Wyd.2
5. Hodkowska A.: Dawka korekcyjna. Jak ją wyliczyć? Diabetyk. Październik 2014, nr 10 (225)
6. Matejko B.: Przewodnik po bolusach. Sposoby obliczania dawek insuliny. Diabetyk. Maj 2012, nr 5 (196)
7. Sieradzki J., Czupryniak L., Małecki M.: *Cukrzyca. Tom 1*. Wyd. Via Medica, Gdańsk 2016. Wyd.2

8. Sieradzki J., Czupryniak L., Małecki M.: *Cukrzyca. Tom 2.* Wyd. Via Medica, Gdańsk 2016. Wyd.2
9. https://www.mp.pl/insulinoterapia/insulinoterapia_w_praktyce/modele_insulinoterapii/175153,insulinoterapia-zasady-i-leczenie-z-uzyciem-penow,1
10. https://www.mp.pl/insulinoterapia/insulinoterapia_w_praktyce/modele_insulinoterapii/171617,nsulinoterapia-pierwsze-decyzje-pierwsze-dylematy
11. https://www.mp.pl/insulinoterapia/insulinoterapia_w_praktyce/modele_insulinoterapii/162115,modele-insulinoterapii-basal-plus-i-basal-bolus
12. https://www.mp.pl/insulinoterapia/insulinoterapia_w_praktyce/modele_insulinoterapii/103663,intensywna-insulinoterapia-jak-dobrze-nasladowac-nature

14. Dieta w cukrzycy typu 2

Ryciny:

1. Ryc. 1: Opracowanie własne na podstawie: <https://cukrzycapolska.pl/dieta-cukrzycowa/talerz-diabetyka/>
2. Ryc. 2: Konwencjonalna insulinoterapia w modelu 2 wstrzyknięć dziennie mieszany insulin ludzkich. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.13.1>.
3. Ryc. 3: Intensywna insulinoterapia w modelu 4 wstrzyknięć dziennie z zastosowaniem insuliny ludzkiej krótko działającej w skojarzeniu z insuliną ludzką o średnio długim czasie działania. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.13.1>.
4. Ryc. 4: Intensywna insulinoterapia w modelu 4 wstrzyknięć dziennie z zastosowaniem szybko działającego analogu insuliny szybko w skojarzeniu z analogiem długo działającym. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.13.1>.

Tabele:

1. Tabela 1: Częstotliwość spożywania posiłków. Opracowanie własne na podstawie: Koblik T.: Insulinoterapia w cukrzycy typu 2 – praktyczny przewodnik. Wyd. Via Medica. Gdańsk 2010
2. Tabela 2: Docelowe wartości stężenia glukozy we krwi na czczo i 2 h po posiłkach /samokontrola/. Opracowanie własne na podstawie: Zalecenia Kliniczne PTD 2020, 2024
3. Tabela 3: Zalecana częstotliwość oznaczeń glikemii /samokontrola/. Opracowanie własne na podstawie: Zalecenia Kliniczne PTD 2020, 2024
4. Tabela 4: Tabela przelicznikowa jednostek stężenia glukozy we krwi. <https://archiwum.allegro.pl/oferta/dzienniczek-samokontroli-dla-cukrzyka-diabetyka-i8232133921.html>

Literatura:

1. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. II Warszawa 2007.
2. Diabetologia Kliniczna. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego 2020, 2024
3. Sieradzki J., Czupryniak L., Małecki M.: Cukrzyca. Tom 1. Wyd. Via Medica, Gdańsk 2016. Wyd.2
4. Sieradzki J., Czupryniak L., Małecki M.: Cukrzyca. Tom 2. Wyd. Via Medica, Gdańsk 2016. Wyd.2
5. Sieradzki Jacek, Płaczkiewicz-Jankowska Ewa: Interna. Cukrzyca. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.13.1>.

15. Dieta w otyłości

Ryciny:

1. <https://www.fit.pl/dieta/typy-otylosci/7226/>

Literatura:

1. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. IV Warszawa 2014.
2. https://www.researchgate.net/publication/286936147_STANDARDY_LECZENIA_DIETETYCZNEGO_OTYLOSCI_PROSTEJ_U_OSOB_DOROSLYCH_STANOWISKO_POLSKIEGO_TOWARZYSTWA_DIETETYKI_2015
3. <https://107sw.mil.pl/udary/pacjent/wp-content/uploads/2019/11/12.11.2019-Otyłość-Rekomendacje-lekarzy-POZ.pdf>
4. <https://www.centrumdobrejterapii.pl/materialy/otylosc-i-nadwaga-jak-klasyfikujemy-i-jak-leczymy/>
5. <http://prorozwojowy.blogspot.com/2009/04/wzor-broca-wasciwa-idealna-masa-ciaa-1.html>
6. <http://kosmetykawpolsce.pl/poradnik,53.htm>

16. Dieta w dyslipidemii

Ryciny:

1. <https://www.assignmentpoint.com/science/medical/dyslipidemia.html>

Literatura:

1. Alicja Baska, Damian Parol, Daniel Śliż: Terapia behawioralna w leczeniu dyslipidemii. Choroby Serca i Naczyń 2017, tom 14, nr 3, 138–144
2. Filip M. Szymański i inni: Rekomendacje dotyczące leczenia dyslipidemii w Polsce — III Deklaracja Sopocka Interdyscyplinarne stanowisko grupy ekspertów wsparte przez Sekcję Farmakoterapii Sercowo- - Naczyniowej Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego Choroby Serca i Naczyń 2018, tom 15, nr 4, 199–210
3. Barbara Cybulska, Longina Kłosiewicz-Latoszek, Wiktor Szostak: Dyslipidemie. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.2.4>.
4. Barbara Cybulska: Dieta w hiperlipidemii: Zdrowe odżywianie pacjentów ze zwiększonym stężeniem cholesterolu całkowitego. https://www.mp.pl/pacjent/dieta/diety/diety_w_chorobach/88067,dieta-w-hipercholesterolemii-zdrowe-odzywianie-pacjentow-ze-zwiekszonym-stezeniem-cholesterolu-calkowitego
5. Wysoki cholesterol i cukrzyca. <https://cukrzycapolska.pl/choroby-powiazane/wysoki-cholesterol/> 12.08.2020
6. Kornel Gajewski. Lipidy. https://www.mp.pl/pacjent/badania_zabiegi/171956,lipidy
7. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. IV Warszawa 2014.
8. <https://ncez.pl/aktywnosc-fizyczna/osoby-dorosle/wplyw-wysilku-fizycznego-na-profil-lipidowy>
9. Beata Wożakowska-Kapłon, Paweł Salawa: Monakolina – pomost między prozdrowotną modyfikacją diety a farmakoterapią w hipercholesterolemii. https://journals.viamedica.pl/fovia_cardiologica/article/view/FC.2016.0044/37772
10. Somer E.: Encyklopedia witamin i składników mineralnych. Wyd. Amber sp. z o.o. Warszawa 2000. Wyd.II

17. Dieta w przewlekłej chorobie nerek

Ryciny:

1. <https://www.freseniusmedicalcare.pl/pl/pacjenci-i-rodziny/rodziny-i-opiekunowie/>

Tabele:

1. Tabela 1: Kategorie (stadia) współczynnika GFR. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.14.2>
2. Tabela 2: Kategorie (stadia) poziomu albuminurii. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.14.2>
3. Tabela 3: Zalecana ilość białka w diecie w zależności od wysokości GFR <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.14.2>
4. Tabela 4: Dzielne racje pokarmowe diet z normowaną zawartością białka. Opracowanie własne
5. Tabela 5: : Zawartość białka w wybranych produktach spożywczych. Opracowanie własne
6. Tabela 6: Produkty zalecane, zalecane w umiarkowanych ilościach i przeciwwskazane w diecie z ograniczeniem białka. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. IV Warszawa 2014.

Literatura:

1. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. IV Warszawa 2014.
2. Spodaryk M. i inni: Żywnienie w chorobach nerek. Wyd.VI 2010
3. Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk: Przewlekła choroba nerek. <https://www.mp.pl/interna/chapter/B16.II.14.2>
4. Jonathan J. Taliercio: Niedokrwistość i przewlekła choroba nerek: jaki ma związek? https://podyplomie.pl/publish/system/articles/pdfarticles/000/011/096/original/Strony_od_MpD_2010_11-13.pdf?1467981579
5. Somer E.: Encyklopedia witamin i składników mineralnych. Wyd. Amber sp. z o.o. Warszawa 2000. Wyd.II

18. Dieta w niedożywieniu związanym z chorobą.

Literatura:

1. Ciborowska H., Rudnicka A.: Dietetyka. Żywnienie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. Lek. PZWL. Wyd. IV Warszawa 2014.
2. Kłęk S., Kapala A: Leczenie żywieniowe. Wytyczne postępowania diagnostyczno - terapeutycznego. Via Medica 2019, tom 3, nr 1, strony 77–87
3. https://polspen.pl/assets/public/sekcje/sekcja-onkologii/03.03.17_co-i-z-w-warszawie/aleksandra-kapala.pdf
4. Katalogi produktów firm farmaceutycznych: Nutricia, Nestle, Abbott, Fresenius Kabi

Aktualizacja: 2025r.